

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 25.05.1978, sp. zn. Czf 1/78, ECLI:CZ:NS:1978:CZF.1.1978.1

Číslo: 9/1978

Právní věta: Právní úprava obsažená ve vyhlášce vydané k provedení zákona o sociálním zabezpečení, podle níž 1) se prémie a podíly na hospodářských výsledcích započítávají do hrubých výdělků dosažených v té době, v níž byly vyplaceny, se nevztahuje na jiné než tyto uvedené formy mzdy. Pro započítávání jiných forem mzdy 2) (např. odměn) /3/ platí obecná úprava 4) a zahrnují se tedy do průměrného měsíčního výdělku pro vyměření důchodu, i když byly vyplaceny v době, za kterou se průměrný měsíční výdělek nevypočítává

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 25.05.1978

Spisová značka: Czf 1/78

Číslo rozhodnutí: 9

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Mzda, Prémie, Sociální zabezpečení

Předpisy: 121/1975 Sb. § 14 128/1975 Sb. § 14 157/1975 Sb. § 20

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 9/1978 sb. rozh.

Právní úprava obsažená ve vyhlášce vydané k provedení zákona o sociálním zabezpečení, podle níž 1) se prémie a podíly na hospodářských výsledcích započítávají do hrubých výdělků dosažených v té době, v níž byly vyplaceny, se nevztahuje na jiné než tyto uvedené formy mzdy. Pro započítávání jiných forem mzdy 2) (např. odměn) 3) platí obecná úprava 4) a zahrnují se tedy do průměrného měsíčního výdělku pro vyměření důchodu, i když byly vyplaceny v době, za kterou se průměrný měsíční výdělek nevypočítává

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR z 25. 5. 1978, [Czf 1/78](#))

Rozhodnutím Úřadu důchodového zabezpečení v Praze z 12. 4. 1974 byl přiznán žadateli o důchod starobní důchod ve výši 1251 Kčs měsíčně.

V opravném prostředku proti tomuto rozhodnutí se navrhovatel domáhal, aby mu do příjmu, z něhož se vypočítává průměrný měsíční výdělek byla započtena také částka 1509 Kčs, která mu byla sice

vyplacena v prvním pololetí 1974, avšak šlo o doplatek odměn za rok 1973.

Městský soud v Praze zrušil rozhodnutí Úřadu důchodového zabezpečení v Praze. Z evidenčního listu o době zaměstnání a výdělku, vystaveného výrobním družstvem P., zjistil, že navrhovatel obdržel doplatek odměn za rok 1973 teprve v roce 1974, a to částkou 1509 Kčs. Z dávkového spisu Úřadu důchodového zabezpečení pak zjistil, že v roce 1969 byly navrhovateli vyplaceny hospodářské podíly částkou 600 Kčs, a to za rok 1968, a tyto podíly byly zahrnuty do výdělku pro výpočet průměrného měsíčního výdělku. Za tohoto stavu dospěl soud prvního stupně k závěru, že má být doplatek odměn započten do roku, za který byly odměny vyplaceny, což ovšem současně znamená, že z výdělků za rok 1969 je třeba vypustit částku podílů vyplacených sice v tomto roce, avšak náležející za předcházející rok.

Nejvyšší soud ČSR toto usnesení městského soudu v Praze potvrdil. Vycházel při tom z úvahy, že ustanovení § 13 odst. 4 vyhlášky č. 102/1964 Sb., podle něhož se prémie (podíly na hospodářských výsledcích) započítávají do hrubých výdělků dosažených v době, v níž byly vyplaceny, se nemohlo dotknout zákonných práv pracovníků na dávku důchodového zabezpečení. Způsob zjištění hrubého výdělku podle úpravy obsažené v tomto ustanovení má umožnit jednodušší výpočet, který zpravidla nemůže pracovníka poškodit, protože ve výpočtu jsou zahrnuty také prémie (podíly na hospodářských výsledcích) za poslední rok před rozhodným obdobím deseti nebo pěti roků. Jde tedy o ustanovení, které má povahu organizační a nemůže vést ke zkrácení zákonných práv pracovníka. K tomu by došlo, kdyby do průměrného měsíčního výdělku v posledním roce rozhodného období deseti nebo pěti roků nebyly zahrnuty prémie (podíly na hospodářských výsledcích) vyplácené sice po uplynutí tohoto posledního roku, avšak týkající se tohoto roku. Je tedy zapotřebí do částek, z nichž se vypočítává průměrný měsíční výdělek započíst prémie (podíly na hospodářských výsledcích) za období posledního roku, i když byly vyplaceny v roce následujícím, a současně ovšem odečíst stejné částky, které byly vyplaceny sice v období prvního roku, avšak za rok předcházející.

Nejvyšší soud ČSSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSSR, tak, že uvedenými rozhodnutími soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

V projednávané věci šlo především o otázku, zda dříve platné ustanovení § 13 odst. 4 vyhlášky č. 102/1964 Sb. ve znění vyhlášky č. 179/1968 Sb. bylo součástí právní úpravy sociálního zabezpečení pracovníků nebo zda šlo jen o ustanovení organizační povahy.

Ustanovení § 9 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb. uvádělo všeobecně, jak se stanoví průměrný výdělek pro vyměření důchodu. Speciální úpravu o započítávání premií a podílů na hospodářských výsledcích při stanovení tohoto průměrného výdělku obsahoval § 13 odst. 4 vyhlášky č. 102/1964 Sb. ve znění vyhlášky č. 179/1968 Sb. Tato vyhláška byla vydána na základě ustanovení § 143 odst. 1 a 3 zákona č. 101/1964 Sb., které obsahovalo zmocnění pro stanovení podrobností k provedení tohoto zákona, a byla uveřejněna ve Sbírce zákonů ČSSR. Měla povahu obecně závazného právního předpisu a soud tedy musil z jejich ustanovení při svém rozhodování vycházet (srov. č. 68/1971 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, zejména str. 209 a 210).

Dále šlo v projednávané věci o otázku, zda tu byl dán důvod k použití speciální úpravy obsažené v ustanovení § 13 odst. 4 vyhlášky č. 102/1964 Sb. ve znění vyhlášky č. 179/1968 Sb.

Podle výslovné úpravy uvedené v ustanovení § 13 odst. 4 vyhlášky č. 102/1964 Sb. ve znění vyhlášky č. 179/1968 Sb. se do hrubých výdělků dosažených v té době, v níž byly vyplaceny, počítají prémie a podíly na hospodářských výsledcích. V poznámce k tomuto ustanovení, uvedené ve vyhlášce č. 179/1968 Sb. se uvádělo vysvětlení, že podíly na hospodářských výsledcích se rozumějí podíly

upravené v ustanoveních § 20 až § 24 vyhlášky č. 101/1966 Sb. Tehdy platná vyhláška č. 101/1966 Sb. upravovala nejen podíly na hospodářských výsledcích (§ 20 až 24) a prémie (§ 2 odst. 1 písm. b/, § 3 odst. 2, § 17), ale i další formy mzdy, např. odměny (§ 2 odst. 1 písm. b/, § 3 odst. 2, § 18). Pro započítávání těchto dalších forem mzdy do hrubého výdělku nebylo možné použít speciální úpravy obsažené v ustanovení § 13 odst. 4 vyhlášky č. 102/1964 Sb., ale jen obecné úpravy podle ustanovení § 9 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb. a úpravy obsažené v ustanovení § 13 odst. 1 až 3 a odst. 5 až 9 vyhlášky č. 102/1964 Sb. Jestliže totiž při jiných známých formách mzdy tato vyhláška (výjimkou z úpravy § 9 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb.) podrobovala speciální úpravě jen ty formy mzdy, které výslovně stanovila, nelze takovou úpravu výkladem (a to ani analogií § rozšiřovat na jiné případy. Z úpravy uvedené v ustanovení § 13 odst. 4 uvedené vyhlášky je tedy zapotřebí dovodit, že takové odměny, které byly pracovníku poskytnuty za dobu, z nichž se stanoví průměrný výdělek, je zapotřebí zahrnout do tohoto průměrného výdělku i za té situace, že byly vyplaceny v jiné době (tedy v době, z níž se průměrný výdělek nestanoví), např. byla-li poskytnuta dodatečně odměna za pracovní činnost z předcházejícího období.

Jestliže tedy v daném případě byly pracovníku vyplaceny v roce 1974 prémie nebo podíly na hospodářských výsledcích, nezahrnují se tyto příjmy do hrubých výdělků za rok 1973, z nichž se zjišťuje průměrný hrubý výdělek pracovníka. V takovém případě by ovšem měly být započítávány do hrubého výdělku pracovníka i ty prémie nebo podíly na hospodářských výsledcích, které byly pracovníku vyplaceny v prvním roce období rozhodného pro zjištění průměrného výdělku, i když byly vyplaceny za předcházející dobu (za rok 1968). Jestliže však byla pracovníku v roce 1974 poskytnuta odměna za pracovní činnost vykonávanou v roce 1973, je zapotřebí tuto odměnu započítávat do hrubého výdělku pracovníka v rozhodném období.

Soud prvního stupně ve svém usnesení vychází v této věci z toho, že navrhovateli byl v roce 1974 vyplacen doplatek odměn za rok 1973. Odvolací soud ve svém rozhodnutí naopak vycházel z toho, že byly vyplaceny prémie (podíly na hospodářských výsledcích). Pro tyto své závěry si však oba soudy neopatřily dostatečný skutkový podklad, když potřebné zjištění o tom, o jaké formy mzdy šlo, neučinily. Rozhodly tedy v tomto směru na podkladě nedostatečně zjištěného skutkového stavu.

Konečně jde o otázku, zda rozhodnutí Úřadu důchodového zabezpečení v Praze z 12. 4. 1974, které oba soudy přezkoumávaly a zrušily, nebylo rozhodnutím pravomocným, a tedy nepřezkoumatelným, jak stížnost pro porušení zákona vytýká. V tomto směru vyplývá z obsahu spisu, že podáním ze dne 26. 7. 1974 oznámil navrhovatel odpůrci, že mu pod č. 140 302 042 byl vypočten důchod, a s ohledem k tomu, že obdržel doplatek odměn za rok 1973 v částce 1509 Kčs, žádal aby mu byl propočten důchod znovu. Dále pak navrhovatel přípisem bez data sdělil Úřadu důchodového zabezpečení v Praze, že nesouhlasí s jeho rozhodnutím, protože částka 1509 Kčs měla být zahrnuta do celkového příjmu za rok 1973, a žádal, aby tato částka byla připočítána a důchod znovu propočítán. Již z těchto dvou podání vyplývá, že navrhovatel se nejprve domáhal nového propočtení svého důchodu a na dopis Úřadu důchodového zabezpečení v Praze (kterým zřejmě bylo nové propočítání odepřeno) reagoval podáním, které soudy považovaly za opravný prostředek týkající se nikoliv tohoto dopisu (pokud by podle obsahu bylo možné ho považovat za rozhodnutí), ale za opravný prostředek proti původnímu rozhodnutí Úřadu důchodového zabezpečení v Praze o přiznání starobního důchodu.

Jestliže proti rozhodnutí Úřadu důchodového zabezpečení v Praze o přiznání starobního důchodu z 12. 4. 1974 nebyl podán opravný prostředek ve lhůtě 30 dnů od doručení rozhodnutí (§ 247 odst. 2 o. s. ř.), nabylo toto rozhodnutí právní moci a nemohlo již být soudy přezkoumáváno. Oba soudy se však touto otázkou nezabývaly.

Soudy obou stupňů porušily tedy zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1, § 132 i § 247 odst. 2 o. s. ř. v souvislosti s ustanovením § 13 odst. 4 vyhlášky č. 102/1964 Sb. Byla proto jejich uvedená

rozhodnutí zrušena a věc vrácena soudu prvního stupně, aby v ní dále jednal a znovu rozhodl.

- 1) Viz nyní § 14 odst. 1 písm. a) bod 1 in fine vyhlášky č. 128/1975 Sb., dříve § 13 odst. 4 vyhlášky č. 102/1964 Sb.
- 2) Srov. nyní vyhlášku č. 157/1975 Sb. nebo dříve platnou vyhlášku č. 101/1966 Sb.
- 3) Viz § 20 vyhlášky č. 157/1975 Sb. nebo dříve platná ustanovení § 2 odst. 1 písm. b), § 3 odst. 2 a § 18 vyhlášky č. 101/1966 Sb.
- 4) Viz § 14 zákona č. 121/1975 Sb. (dříve § 9 zákona č. 101/1964 Sb.) a § 14 odst. 1 vyhlášky č. 128/1975 Sb. (dříve § 13 odst. 1 vyhlášky č. 102/1964 Sb.).